



La mobilitat sostenible dels treballadors i treballadores



un repte per a l'acció sindical,
una oportunitat per al progrés col·lectiu



De què estem parlant?

treball, mobilitat, sostenibilitat

Una mobilitat lliure, però responsable

La mobilitat és un dret i, alhora, una decisió individual.

Desplaçar-nos cada dia per anar a la feina ha de ser un acte lliure que cadascú ha de realitzar com consideri més adequat, dintre naturalment dels límits que imposa la convivència ciutadana.

Ara bé, aquest dret individual s'ha d'exercir també de forma responsable, és a dir, considerant els efectes que cada mitjà de transport té sobre el benestar de les persones, la qualitat de l'entorn urbà i el medi ambient.

Certament, no sempre tenim a l'abast totes les opcions possibles per realitzar un desplaçament: a peu, en bicicleta, en transport públic col·lectiu, en cotxe compartit, en transport d'empresa... Sovint, fins i tot, no hi ha cap altra alternativa que fer-ho en cotxe privat malgrat les congestions, la contaminació, el soroll o l'accidentalitat que porta associada aquest mitjà.



Sigui quin sigui, però, el cas en el que ens trobem, sempre podem fer una ullada als nostres hàbits quotidians i valorar la possibilitat d'introduir-hi alguns petits canvis.

Una societat que es mou cada vegada més

El món actual no es pot entendre sense la mobilitat. Sobretot a les àrees metropolitanes, on s'hi concentren milers de persones vivint i treballant.

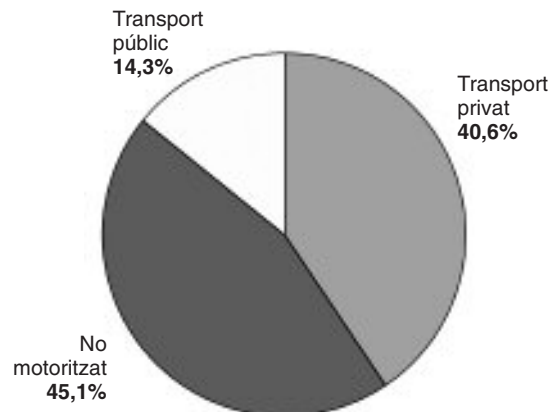
Cada dia es realitzen milions de desplaçaments, i cada any augmenta una mica més la distància mitjana dels recorreguts. És a dir, ens movem més i més lluny.

Per exemple, en un dia feiner, a Catalunya es fan més de 24 milions de viatges (3,6 per persona), segons l'Enquesta de Mobilitat Quotidiana de l'any 2006.

D'aquest nombre de desplaçaments, 3,8 milions són per motiu de feina (un 16%). El cotxe és el mitjà de transport utilitzat en un 60% d'aquests viatges, amb una mitjana d'ocupació d'1,2 persones per vehicle; una quarta part de la seva capacitat.

Tanmateix, a l'Estat espanyol gairebé un 30% dels habitatges no tenen cotxe, i prop d'un 50% dels majors d'edat no disposen de permís de conduir.

Com ens desplace a Catalunya en un dia feiner?



Font: Enquesta de Mobilitat Quotidiana de Catalunya 2006

Ocupacions mitjanes a Catalunya per vehicle

Viatgers	vehicle privat	1,28
	autobús	20
	ferrocarril urbà	24
	ferrocarril interurbà	35
Mercaderies (t)	camions	4
	furgonetes	1,5
	ferrocarrils	300

Font: *Estudi de costos socials i ambientals*, Generalitat de Catalunya

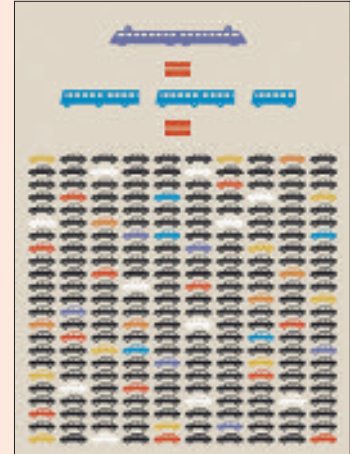
Què vol dir sostenible?

Una societat avança de manera sostenible quan garanteix el desenvolupament socioeconòmic i la qualitat de vida de les generacions actuals sense comprometre el de les generacions del demà.

Aplicat a la mobilitat, aquest concepte es tradueix en una sèrie de principis bàsics que determinen el nivell de sostenibilitat del model: eficiència, seguretat, equitat, competitivitat, benestar i salut.

A la llum d'aquests principis totes les persones tenen dret a desplaçar-se a peu, en bicicleta o en transport públic de forma segura i en un

entorn pacífic. La finalitat dels carrers deixa, doncs, de ser únicament una xarxa de vies ràpides destinada a facilitar el desplaçament de cotxes i motocicletes per a convertir-se en un espai de convivència ciutadana, tranquil i saludable.



Cal tenir present, a més, que tots els ciutadans som sempre vianants -especialment els nens, la gent gran o les persones amb mobilitat reduïda-, per la qual cosa els mitjans més febles -a peu o en bicicleta- han de ser protegits i prioritzats en les polítiques de mobilitat dels governs, especialment dels municipals.



Per què hem d'actuar?

equitat, eficiència, seguretat, salut, competitivitat, participació

Perquè una mobilitat més sostenible beneficia al conjunt de la societat, i especialment als treballadors i treballadores que cada dia ens desplaçem per accedir al nostre lloc de feina.

La mobilitat sostenible és més equitativa, perquè garanteix l'accés universal de totes les persones en transport públic col·lectiu o en mitjans no motoritzats, i actua per a reduir el risc d'exclusió laboral vinculat a la falta de cotxe, de moto o, com succeeix en molts casos, de permís de conduir.

I és que l'allunyament dels polígons industrials dels nuclis de població i la seva dispersió sobre el territori ha fet de l'automòbil l'única alternativa que tenen molts treballadors/es per accedir a la seva feina, ja que no existeix un servei regular de transport públic i la distància entre el lloc de residència i l'empresa no permet desplaçar-se a peu o en bicicleta.

Els sectors de la població que més pateixen el problema d'exclusió laboral són les dones, els joves en pràctiques professionals i alguns grups d'immigrants.

La mobilitat sostenible és més eficient, perquè fomenta els mitjans de transport que tenen un menor consum d'energia per persona o que fan un millor aprofitament de l'energia que els impulsa.

En el cas del cotxe, per exemple, és molt més eficient en termes energètics un vehicle amb plena ocupació que un utilitzat de forma individual. Com que la major part de l'energia prové dels combustibles fòssils -gasolina i gasoil- una eficiència alta es tradueix alhora en una reducció de les emissions contaminants.

Els mitjans de transport públic elèctrics -tren, metro i, sobretot, el tramvia- són també més eficients que l'autobús, ja que transporten més persones i no funcionen amb combustibles derivats del petroli.

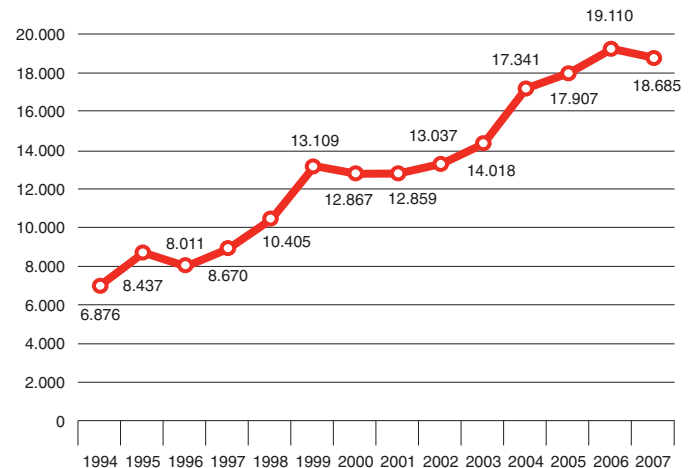


La mobilitat sostenible és més segura, perquè protegeix els sistemes de desplaçament més febles -a peu i en bicicleta-, i perquè, en reduir-se el nombre de vehicles privats que circulen, també disminueix el risc d'accident de trànsit.

L'any 2007 es van produir a Espanya més de 97.000 accidents *in itinere* (un 10,5% del nombre total d'accidents de treball), segons el Ministeri de Treball i Immigració.

Dels gairebé 1.300 accidents mortals de treball, 500 van ser accidents de trànsit. El 64% dels accidents *in itinere* es van produir durant el viatge d'anada, i el 36% durant el de tornada.

Evolució del nombre d'accidents *in itinere* a Catalunya



La mobilitat sostenible és més saludable, perquè té en compte els efectes de la contaminació sobre la salut pública i fomenta la reducció de les emissions per persona.

Els òxids de nitrogen, les partícules sòlides, els hidrocarburs, el monòxid de carboni i el diòxid de sofre són els principals compostos contaminants, la presència dels quals augmenta el risc de patir determinades malalties.

El transport a motor també genera una gran quantitat de gasos d'efecte hivernacle, principalment el CO₂, que potencien l'efecte d'hivernacle i el canvi climàtic. Per cada litre de gasolina o de gasoil consumit, un automòbil emet de promig uns 2,5 kg de CO₂.

Costos del transport públic i del vehicle privat

Costos*	Transport públic	Vehicle privat
Operació directes	0,07	0,10
Operació indirectes	0,05	0,44
Temps	0,38	0,28
Externalitats	0,01	0,09
Totals	0,52	0,90

* /viatger-km, amb impostos, any 2000

Font: Autoritat del Transport Metropolità de Barcelona (2003).

La mobilitat sostenible és més competitiva, perquè dóna valor al temps perdut diàriament en desplaçaments poc eficients.

Les congestions de trànsit, que afecten també al transport públic col·lectiu de superfície, són un perjudici tant per a l'economia de les empreses i dels treballadors/es com per al conjunt del país.

Es calcula que les hores productives que es perden en embussos als estats de la Unió Europea equivalen aproximadament a l'1% del Producte Interior Brut. Durant les congestions es produeix també un consum elevat i ineficient de combustible i, per tant, es genera una gran quantitat d'emissions per persona.

I també és més participativa, perquè convida a tots els agents i sectors que tenen relació amb la qüestió a implicar-se en la millora de les condicions dels treballadors/es i consensuar propostes i solucions reals i efectives.



Com hi avançarem?

implicació, diàleg, consens

Una responsabilitat compartida per tots els agents

Progressar cap a un model de mobilitat més sostenible és una responsabilitat compartida, ja que la majoria de les actuacions i millores que es poden portar a terme no depenen només d'un agent social o econòmic.

Un dels objectius de l'acció sindical ha de ser, doncs, incorporar l'accessibilitat al lloc de treball en les estratègies de negociació col·lectiva. Tots els sectors implicats hi surten beneficiats en aquest procés:

- Els treballadors, perquè estalviem temps i diners, guanyem hores de lleure i descans, reduïm el risc d'accident i evitem la discriminació laboral dels qui no tenen accés al cotxe.
- Les empreses, perquè augmenten la productivitat i redueixen el nombre de baixes i de despeses laborals associades.

- Les administracions, perquè contribueixen a millorar la qualitat de vida dels treballadors i a disminuir els costos socials -accidentalitat, exclusió laboral-, ambientals -contaminació, soroll, ineficiència energètica- i econòmics de la mobilitat insostenible.

Des d'aquesta perspectiva, el dret a una mobilitat sostenible i segura vol dir posar a l'abast dels treballadors/es, mitjans de transport i sistemes de desplaçament que els permetin accedir a la feina de la manera més equitativa, segura, econòmica, saludable i eficient possible.



Els avantatges del diàleg i el consens

Per a concertar posicions i trobar solucions als problemes és necessari establir canals permanents de diàleg on hi estiguin representades totes les parts afectades o amb capacitat de decisió.

Impulsar i crear a les empreses o als centres d'activitat laboral una Mesa o Consell de Mobilitat constitueix una primera fita important en el procés cap a la mobilitat sostenible dels treballadors/es, ja que demostra la voluntat col·lectiva de contribuir activament en la transformació de la realitat.

Una forma de segellar el compromís de tots els agents és consensuar un Pacte per la Mobilitat, és a dir, un document que reculli els objectius que es volen assolir i l'escenari al que es vol arribar.



La mobilitat dels treballadors/es a l'Acord estratègic de Catalunya

L'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana per als anys 2008-2011 té com a un dels seus objectius incorporar la mobilitat en la gestió integral dels polígons industrials.

Aquest document recull de forma més àmplia les propostes introduïdes en l'anterior Acord 2005-2007, i que van ser incorporades gràcies a la participació activa del nostre sindicat.

Les polítiques d'accés sostenible als centres de treball plantejades en el nou Acord es basaran en 3 instruments bàsics: el pla de mobilitat, com a document diagnòstic i propositiu; la mesa de mobilitat, com a òrgan permanent de concertació i participatiu; i el gestor de mobilitat, com a responsable del control i l'organització de la mobilitat en el centre d'activitat laboral.

El Govern de la Generalitat es compromet a impulsar l'execució de les mesures previstes en els plans i estudis de mobilitat ja elaborats, així com a redactar nous plans en una trentena de polígons i centres generadors de mobilitat intensiva.

Portem a la pràctica les propostes

la mobilitat sostenible, també al Congrés

L'accés al Congrés és una bona oportunitat per posar en pràctica les propostes sobre mobilitat sostenible que hem anat desenvolupant des de CCOO durant els darrers anys.

Per això, hem impulsat diverses actuacions que volen fomentar l'ús del transport públic col·lectiu i dels mitjans de desplaçament més eficients, saludables i segurs.

- Pels delegats i delegades que facin nit a Barcelona es planificarà el desplaçament des de cada territori, preferentment en tren fins a l'estació de Sants o, com a segones opcions, l'auto-car, el cotxe compartit o altres opcions eficients. Una vegada en Barcelona, el títol de transport especial pel congrés permetrà qualsevol desplaçament en transport públic dins de Barcelona
- Pels que vinguin de les comarques veïnes o del mateix Barcelonès, el títol de transport que facilita el sindicat permet fer el desplaçament fins a Barcelona, i els interns dins de la ciutat, en qualsevol mitjà que formi part del sistema tarifari integrat: autobusos urbans i interurbans, metro, RENFE, Ferrocarrils de la Generalitat o tramvia.
- A les persones que treballin en l'organització el donarem els mateixos títols que als delegats i delegades.
- Posem també a disposició dels congressistes informació sobre temes fonamentals relacionats amb la mobilitat sostenible als centres de treball (guies, bones pràctiques en polígons, procés d'integració tarifària, propostes del sindicat, etc.).





L'Autoritat del Transport Metropolità (ATM) ofereix als congressistes títols de transport amb les següents característiques i condicions:

- Els títols només es poden utilitzar els dies 2, 3 i 4 de desembre de 2008, però seran vàlids per a un número il·limitat de desplaçaments dins les zones compreses pel títol.
- En el títol de transport hi figura el logotip del 9è Congrés de la CONC i l'especificació de que és un títol vàlid únicament per a aquest congrés.
- Totes les targetes són de 4 zones, però es paguen en funció de percentatges previstos d'utilització com a zona 1, 2, 3 o 4 (un 70% seran utilitzades com a targetes d'una zona, un 15% de dues, un 10% de tres i un 5% de quatre, aproximadament).
- Hi ha un material complementari als títols: una funda de plàstic, el plànol de la xarxa de metro i la ferroviària, el plànol de la xarxa interurbana de bus nocturn, el plànol amb els mitjans de transport públic propers al Palau de Congressos, i la guia sobre mobilitat sostenible.



El decàleg de la mobilitat sostenible dels treballadors i treballadores

1	A les grans empreses, incorporar la figura del gestor de mobilitat, constituir consells de mobilitat (integrats per empreses, sindicats, administracions i operadors de transport) als polígons industrials i centres de mobilitat.
2	Apostar pel transport col·lectiu, amb criteris de racionalitat. És a dir, dimensionant els vehicles per a optimitzar-ne l'ús i l'eficiència. S'han d'establir enllaços amb les xarxes de transport públic, per a crear un sistema de mobilitat sostenible.
3	Incentivar l'ús del cotxe compartit i la bicicleta.
4	Subvencionar des de l'empresa, de forma negociada i mitjançant una acció positiva, la utilització d'aquests mitjans.
5	5. Materialitzar el dret universal a la mobilitat sostenible en el dret al títol de transport, de caràcter personal i per a tota la plantilla, amb independència de la data d'ingrés i de la situació laboral de cada persona (subcontractes, contractes, personal de les empreses de treball temporal –ETT–, treballadors autònoms dependents, etc.).
6	Incorporar la mobilitat <i>in itinere</i> i l'accessibilitat al centre de treball a l'avaluació de riscos laborals: el pla de mobilitat ha de ser una part de la prevenció de riscos laborals.
7	Incloure l'auditoria de mobilitat en els estudis per a obtenir un sistema de certificat de qualitat (EMAS o ISO).
8	Afavorir la implantació de cotxe multiusuari a l'empresa, tant com a flota pròpia com entre els treballadors.
9	Incorporar la gestió de la mobilitat en la negociació col·lectiva, tenint en compte la diversitat de situacions personals, especialment dels col·lectius amb unes desigualtats més grans en matèria de mobilitat (dones, immigrants, joves i discapacitats).
10	Incorporar a la negociació col·lectiva el criteri de reubicació sistemàtica de treballadors i treballadores als centres de treball més pròxims al seu domicili, incentivant sistemes de voluntarietat, permutes, etc.

La mobilitat sostenible dels treballadors i treballadores

un repte per a l'acció sindical,
una oportunitat per al progrés col·lectiu

